

lirali i time uprizorili prvi postmoderni rat. Budući da je taj rat bio tehnički gotovo savršeno izrežiran, bilo ga je moguće gledati preko Interneta iz svoje sobe sa šalicom toplog kakaoa. "Spektaklu terora prethodio je teror spektakla", reći će na jednom drugom mjestu Baudrillard. Nismo potpuno sigurni kako bi se s ovakvim tvrdnjama svog zemljaka složio Ellul.

Ovdje ne želimo nagađati sadržaj moguće polemike, ali smo nakon čitanja *Islama i judeokršćanstva* sigurni u jedno, a to je i podtekst cijele knjige. U pitanju je europocentrični konformizam koji stoji na tri stupa, kao neka starinska stolica na tri klimave noge. Vrlo jasno, laserski precizno, sustavno i lucidno Ellul obrazlaže svoju tezu kako nije baš točno da smo svi Abrahamova i Sarina djeca. Nadalje Francuz dovodi u pitanje kolokvijalnost razumijevanja abrahamskog monoteizma koji je puno kompleksniji nego što se čini i zaključuje da je ispovijedanje Božje jednosti (tewhid) u islamu potpuno drugačije od one judeokršćanske.

Nadalje Ellul radikalno dovodi u pitanje uvriježeno i stereotipno mišljenje kako je islam tolerantan prema pripadnicima

religija koji imaju objavljenu Knjigu. Važni dodatak Ellulova teksta u hrvatskom izdanju jest pogovor Ye'orinoj knjizi o instituciji dhimmija u islamu. Dhimmijima, pripadnicima objavljenih religija koji imaju Knjigu, jamči se ipso facto pravo na ispovijedanje vlastite vjere pod islamskim vladarima, a oni zauzvrat plaćaju porez. Ellul takvu instituciju oporezovane tolerancije i suživota dovodi u pitanje.

Svakako da se iz Francuzova teksta može iščitati proizraelski stav koji nije primordijalno politički, nego prije svega teološki. Pristranost vjernika i kršćanina koji poziva na molitvu za opstanak židovske države Ellul tumači kao list i trsku na vjetru jer zna da u ratu suprotstavljenih propagandi i terora pristajanje uz jednu ili drugu stranu može biti zlouporabljeno na nezamisliv način. Čak i u ovoj maloj knjižici Ellulove argumente ne možemo i ne smijemo zanemariti i zaobići. Oni su i te kako suvisli, koherentni i vrlo jasno artikulirani. Tek će znatizeljni pojedinci potražiti druge tekstove koje je taj autor napisao i objavio dok se mi nadamo da ovo nije jedini tekst koji će biti preveden na hrvatski.

Boris Gunjević

Philip YANCEY

Isus kakvog nisam poznavao

Prometej, Zagreb, 2007, 283 str.

Philip Yancey je za mnoge, a i ja bih se svrstao među njih, danas najveći evanđeoski kršćanski pisac. Za Billyja Grahama on je najbolji propovjednik današnjice. Novinar, urednik i kolumnist *Christianity Today*, jednog od najutjecajnijih kršćanskih

evanđeoskih časopisa u SAD, diplomirao je komunikologiju i književnost, a njegovih jedanaest knjiga nagrađeno je s Gold Medalion Award, od kojih su neke proglašene kršćanskim knjigama godine. Komentari o njemu i njegovim knjigama na Amazonu

kreću se od toga da ga nazivaju heretikom i liberalom (fundamentalisti) ili iskonskim duhovnim kršćaninom.

S njim sam se prvi put sreo kad mi je prijateljica iz Engleske poklonila njegovu knjigu *What's so Amazing About Grace?* za koju sam zaključio da je previše humanistička i pomalo suhoparna (kakav pogrešan dojam) te malo preteška za moj engleski. Uskoro zatim mi je dala i *The Jesus I Never Knew (Isus kakvog nisam poznavao)*. Kasnije sam u Švicarskoj naišao na džepno izdanje *Where Is God When It Hurts?*, a nabavio sam i svojevrsni nastavak, *Disappointment with God*, također u džepnom formatu. Nakon što sam ih pročitao više nije bilo povratka. Postao sam, ako bi se to smjelo kazati za pravovjernog kršćanina koji štuje jedino i samo Boga, pravi poklonik i neskriveni poštovatelj njegovih djela te upravo završavam čitanje njegove najnovije knjige, *Prayer, Does It Make Any Difference?*. Iskustvo čitanja Yanceyja mogao bih opisati kao vrhunski gurmanski doživljaj koji bi zadovoljio najzahtjevnije sladokusce, a njegove su knjige gozba najprofinjnijih jela koje sastavlja najpedantniji i najkreativniji *chef*, oplemenjena najbiranijim i najkvalitetnijim sastojcima i namirnicama, garnirana najfinijim začинима, pripravljene s mnogo pažnje, strasti i emocija. Na nepcu još uvijek osjećam okus velikih i važnih pitanja koje u njima postavlja, pomiješanih s objektivnim prikazom situacije o kojoj piše, a u podtekstu se miješaju ljudske sudbine, svjedočanstva, snažni osjećaji, bol i patnja, opori okus trpljena. Na koncu najjasniji i najsnažniji ostaje miris Božje Riječi, protkan najljepšim ljudskim umotvorinama i poezijom. Isti je slučaj i s djelom *Isus kakvog nisam poznavao*.

U svojoj mladosti Yancey je upoznao Boga kakva mu je predstavila njegova crkva na američkom jugu, crkva fundamen-

talista i rasista, crkva koja je nagovorila njegova oca da prekine liječenje radi vjere u ozdravljenje i time doprinijela njegovoj smrti - kad je Yancey imao samo godinu dana. Sve je to uzrokovalo da se udaljio od Boga sve do jednog molitvenog iskustva na fakultetu. Kao što priznaje, kršćanstvu se vratio i zbog dva književna diva koja su možda najviše utjecala na njegovo, kako on to naziva, "preživljavanje vjere", L. N. Tolstoja i F. M. Dostojevskog.

U skoro svim njegovim djelima, pa tako i ovom, oni su uz Martina Luthera Kinga mlađeg, Gandija, Majke Tereze, Nelsona Mandele, Henrya Nouwena te napose doktora Paula Branda - s kojim je proveo deset godina pomažući gubavcima u Indiji i gdje je naučio nešto o vrijednosti i važnosti boli u ljudskom životu - istinski junaci i svjedoci nepatvorena kršćanstva, reformatori svijeta i Isusovi sljedbenici. Na drugoj je strani površno, egocentrično, usko-grudno kršćanstvo utjelovljeno u raznim crkvama i propovjednicima modernog evanđeoskog pokreta (prevoditelj nažalost pogrešno prevodi riječ *evangelical* s evangelički, umjesto evanđeoski). Vješto baratajući kistom i bojama koje nalazi isključivo u biblijskim tekstovima, napose onima iz Evanđelja, Yancey nepogrešivo, koliko je to moguće ograničenom ljudskom biću, na oslikanoj povijesnoj pozadini portretira Isusa, utjelovljenog Boga i pravog istinskog pripadnika ljudskog roda. To čini u tri dijela knjige nazvanih: "Tko je bio Isus?", "Zašto je došao?" i "Što nam je ostavio?"

Nikada nisam pročitao tako sveobuhvatnu knjigu o Isusu, a razlog Yanceyjeva uspjeha leži i u tome što on ne bježi od nezgodnih pitanja i kontroverznih izvještaja, ne nosi denominacijske naočale i ne izbjegava današnje kršćanske tabue. Povrh svega on si ne utvara da sve zna, pa se kroz pitanja i promišljanje mogućih odgovora

stvara do sada najpreciznija slika Isusa iz Nazareta - dakako, istovremeno nesavršena i nepotpuna, jer tko bi mogao opisati Boga u jednoj knjizi. I sam kaže: "Svoje istraživanje Isusa završavam s toliko pitanja koliko i odgovora, pošto ga nisam uspio pripitomiti ni za sebe a kamoli za bilo koga drugoga. Sada imam ugrađenu sumnjičavost prema svim pokušajima kategoriziranja Isusa, nastojanja da ga se ukalupi. Isus je potpuno drugačiji od bilo koga tko je ikad živio."

Upravo zato je Philip Yancey toliko različit od modernih samoukih pisaca proповјednika koji pišu knjige s hrpetinom biblijskih navoda i sami ih komentiraju tvoreći jeftin i plošan prikaz nečega što samo oni vide, a nas žele uvjeriti da su jedini u pravu.

Yancey, majstor rečenice, intelektualac, erudit i nadasve vjernik, ljubitelj i poznavatelj Isusa, na pravo mjesto ubacuje priču, povijesnu crticu ili svjedočanstvo ljudi, a kao šlag na tortu dolaze citati književnika (Shakespeare, Dostojevski),

teologa (Moltmann, McGrath) i velikana kršćanske misli (nezaobilazni C. S. Lewis i G. K. Chesterton). Isus kojeg nam portretira Yancey (zapravo stvara literarnu skulpturu) isti je onaj kakav nam se objavio, koji je sišao s nebesa da bi nas spasio od grijeha i priveo Ocu. Isti onaj koji nas ljubi neizmjerljivo, koji nas suobličuje, po vjeri, sa samim sobom. Kako nam je sam Yancey na početku kazao: „U ovoj knjizi pokušavam ispričati priču o Isusu, ne svoju vlastitu. Međutim, neminovno je da se potraga za Isusom pretvara u potragu za samim sobom. Nitko tko sretno Isusa više ne ostaje isti. Ustanovio sam da sumnje koje me napadaju iz mnogih izvora - od znanosti, od usporedne religije, od urođenih nedostataka skepticizma, do averzije prema crkvi - dobivaju novi smisao kad ih donesem čovjeku koji se zove Isus.“

Nadam se da će čitatelj ove knjige, koja zaslužuje biti uvrštena među najveća književna djela duhovne tematike, učiniti istu stvar.

Goran Punda

Novi testament 1562./1563. (Pretisak)

Teološki fakultet "Matija Vlačić Ilirik", Zagreb, 2007., str. 926

Alojz Jembrih

Pogovor uz pretisak glagoljičkoga *Novoga testamenta* (1562./1563.)

Teološki fakultet "Matija Vlačić Ilirik", Zagreb, 2007., str. 126

U studenome 2007. objavljen je pretisak prvoga tiskanog prijevoda Novoga zavjeta na hrvatskom jeziku glagoljičkim pismom u nakladi Teološkog fakulteta

"Matija Vlačić Ilirik" iz Zagreba. Pretisak je objavljen povodom četristo pedesete obljetnice početka prevodilačkoga i uređivačkog djelovanja Stipana Konzula (1557).